

Kryptografie za světové války.

Kryptografie měla již před objevením radiotelegrafie velikou důležitost v diplomacii, ve vojenství a v námořnictví, ale dnes, kdy radiotelegrafní zprávy a oznámení může zachycovati kdokoliv a na kterémkoli místě zeměkoule, nabývá kryptografie pro šifrování těchto radiotelegramů zvlášť velikého významu. Radiotelegrafie, která nejvýš usnadnila udržování spojení jak mezi jednotlivými armádami, tak i loďstvy, operujícími v libovolné vzdálenosti, zároveň také pomohla tajnému zpravodajství, t. j. špionáži při získávání zpráv o operačních úmyslech protivníkůvých. Toto žárlivě střežené tajemství stalo se nyní majetkem nepovolených ve formě šifrovaných radiotelegramů nepřátelských a celá obtíž je jenom v umění rozluštití tato zdánlivá tajemství. Na počátku světové války směřovalo tedy úsilí bojujících stran k studiu šifrovacích systémů protivníků, k čemuž se využilo vědeckých sil ve vlastním státě.

V únorovém čísle (z r. 1928) časopisu „La revue maritime“, vydávaného francouzským námořním štábem, byl zajímavý článek, který osvětloval práci anglické admirality v tomto oboru ze světové války; tato práce dovozovala jí neustále sledovati pohyby německého loďstva, ba částečně i vnikati do jeho operačních úmyslů. Základem tohoto článku je přednáška děkana edinburské university v edinburské Filosofické Společnosti o tom, jak anglická admirality organisovala zachycování a luštění německých radiotelegramů.

Na počátku války obrátila se anglická admirality k známému profesorovi Alfredu Ewingovi s žádostí, aby prostudoval otázku luštění nepřátelských radiotelegramů. Dílo, započaté profesorem s několika pomocníky, vyžádalo si ke konci války již spolupráce 50 kryptografů.

Samo sebou se rozumí, že nejen sama práce luštění radiotelegramů, ale i existence tohoto druhu služby byla velkým tajemstvím. Proto byla i v samé anglické admiraltě tato služba zahalena tajemstvím a jen mnohým lidem, zasvěceným do její činnosti, byla známa pod jménem „pokoje čís. 40“. Množství nepřátelských radiotelegramů, zachycených četnými naslouchacími stanicemi, rozestavenými na pobřeží, dosahovalo někdy 2000 za den.

Několik výtisků německých kodexů, které se dostaly do anglických rukou, dalo „pokoji čís. 40“ možnost rozluštit soustavu německých šifer; tak se stalo, že ani změna klíčů k nim nečinila obtíží při jich luštění. Počínajíc prosincem r. 1914 byla práce „pokoje čís. 40“ tak v chodu, že německé loďstvo nemohlo provést ani nejmenší přesuny, které by nebyly předem známy anglické admiraltě z německých předběžných radiotelegrafních styků.

Podle slov německého korvetního kapitána Krašutského, dobře obeznámeného se soustavou německých námořních šifer, vyznamenávaly se tyto šifry, srovnáme-li je s anglickými, překvapující jednoduchostí. Kromě toho se zřídka měnily, přes to, že bylo velmi pravděpodobné, že se dostanou do nepřátelských rukou z často se potopivších ponorek, které mimo to ležely ještě v malé hloubce. „Když němečtí radiotelegrafní důstojníci,“ praví fregatní kapitán Krašutski, „náhodou zapomněli vzít s sebou novou šifru, zjistili ji snadno podle prvních zachycených značek. Není tedy nic divného, že Angličané tak snadno luštili německé radiotelegramy“. Teprve v roce 1916 počali v Německu pozorovati, že jejich radiotelegramy jsou rychle luštěny kteroukoli radiotelegrafní stanicí i bez dešifrantu.

Proto byla v Německu vynalezena nová soustava šifrovací, která neměla nedostatku staré soustavy, při čemž klíče k ní byly denně měněny.

Až do roku 1916 nebyly ani jednou od začátku války změněny volací značky lodí německých, ačkoli byly Angličanům známy. Teprve před jutskou bitvou uznal vrchní velitel německého loďstva za nutné změnití volací značky a vyměnil na př. značku admirálské lodi D. K. za značku přístavu Wilhelmshafen U. W. Tato změna zmýlila Angličany, takže se na začátku jutské bitvy domnívali, že měli co činiti se všemi silami německého loďstva široomořského, kromě lodí admirálské, která podle jejich soudu byla ve Wilhelmshafenu. Bylo potřebí velmi obsáhlého hlášení velitele anglického křižníku „Southampton“, aby byla anglická admirality vyvedena z omylu.

Výborně organisovaná práce „pokoje č. 40“ způsobila, že anglická admirálita byla úplně informována o přesném času příjezdu a směru pohybu německých lodí, které se zúčastnily bitvy u Dogger-bank, ještě před bitvou, z německých rozkazů vysílaných radiotelegraficky.

Téměř totéž se stalo před bitvou u Jutska, kdy německé radiotelegramy poskytly Angličanům dostatečné údaje o celkovém plánu operací protivníkůvých. Nebyla tedy bitva u Jutska nikterak pro Angličany neočekávanou.*)

„Pokoje č. 40“ zabýval se i luštěním radiotelegramů, které posílala německá vláda svým zástupcům diplomatickým v Madridě, v Severní a Jižní Americe, v Čarohradě, v Athenách, v Sofii a j. Tak se na př. dověděla Anglie včas o různých krocích Německa v Irsku, Persii a na konec v Mexiku. Tomu Německu radiotelegramem, podepsaným Zimmermanem, nabídlo podmíněně spolek proti Spojeným státům severoamerickým. Tuto sensační zprávu oznámil Balfour důvěrně vyslanci Spojených států amerických a ten pak prezidentu Wilsonovi. Uveřejnění tohoto radiotelegramu Wilsonem mělo rozhodující význam při obratu smýšlení veřejného amerického mínění, které počalo uznávatí nutnost vyhlásiti Německu válku.

Obdobně byla organisována služba i v Německu. V Neu-Münsteru byl na jednom osamoceném místě za velkou řadou drátěných překážek zařízen „pokoje č. 40“, v němž se luštily nepřátelské radiotelegramy. Němci musili při tom překonávat daleko větší překážky než Angličané, protože anglické šifry záležely v kombinaci soustav několika klíčů. Na konec zdolali Němci i tyto překážky, ale dlouho nevyužívali výsledků své práce.

Mnohem větší užitek přineslo Němcům luštění radiotelegramů ruských pozemních stanic. Hlavně tím můžeme vysvětliti skvělé úspěchy německých vojsk v roce 1914, kterých dosáhla tato vojska u Tannenbergu a u Lodže. Nevidané úspěchy Němců proti 2. armádě generála Samsonova u Tannenbergu a uklouznutí německých vojsk z pastí u Lodže, do které se sami dostali, když se snažili obklíčiti 2. a 5. ruskou armádu, nemůžeme si vysvětliti prozíravostí německého vrchního velitele, opírající se o uhození plánů protivníkůvých podle skrovných a neúplných zpráv, které lze získati způsobem obvyklým v moderních bojových poměrech, nýbrž lze to vysvětliti jen z rozluštění radiotelegramů protivníkůvých, které umožňovaly operovati proti němu na jisto.

Generál Ludendorff vysvětluje na 119. stránce svých „Válečných pamětí“ skvělé úspěchy Němců u Tannenbergu takto: „Naše zpravodajské oddělení tedy velmi dobře pracovalo ve věci rozšiřování klamných zpráv a ani Rusům, ani dohodovým státům se nepodařilo vníknouti do našich úmyslů. Získati přesné zprávy o nepříteli je vůbec velmítěžké, jinak by vedení války, zvláště proti nepříteli slabšímu, bylo docela lehké. U Tannenbergu jsme měli prostě štěstí.“

*) Výše uvedená odhalení profesora Alfreda Ewinga podnítla u Angličanů některé polemiky. Jedny orgány jejich tisku tvrdí, že Angličanům bylo všechno známo již v předvečer bitvy u Jutska, druhé zase praví, že z rozluštění nepřátelských radiotelegramů věděli Angličané jenom o úmyslech admirála Scheera, vyplouti s eskadrou na moře a o změně volací značky admirálské lodi Scheerovy se značkou přístavu Wilhelmshafen, což ukazovalo na zesílenou činnost v zálivu Jade; o vyplutí celého německého loďstva admirála Scheera dověděli se Angličané teprve z hlášení velitele křižníku „Southampton“, který toto loďstvo přímo spatřil na moři. Proto byla bitva u Jutska pro Angličany událostí neočekávanou.

Nedotýká se otázky, že se anglické admirality také podařilo vniknouti do záměrů německého vrchního velitele válečného loďstva, chci se jen podrobněji zmíniti o onom „štěstí“, které spadlo Němcům u Tannenbergu přímo do klína.

Německý generál von François praví na stránce 201 svého díla „Marneschlacht und Tannenberg“ mezi jiným, že mu v 8 hodin ráno 23. srpna 1914 oznámil generál Ludendorff v Montovo tyto zprávy o nepříteli:

„VI. ruský armádní sbor jakožto bočný voj narevské (2.) armády postupuje přes Ortelsburg na Bischofsburg.

Ruský XIII. armádní sbor postupuje od Neidenburgu na Allenstein. Jeho přední jednotky jsou na čáře Gimmendorf-Kurken.

Ruský XXIII. armádní sbor je na čáře Nadrau-Paulsgut.

Ruský XV. armádní sbor bojuje na čáře Gardinnen-Mischalken proti XX. německému armádnímu sboru.

I. ruský armádní sbor, na levém křídle narevské armády, pohybuje se od Mlavy přes Soldau, Usdan na Gilgenburg.

Ruské jezdecké divise stojí u Läutenburgu a Strasburgu.“

V rozkaze 8. německé armády na den 27. srpna, uvedeném na stránce 209 téže knihy, stojí:

„I. záložní a XVII. sbor bojují čelem k jihu s VI. ruským sborem... Za ním v prostoru Gerdauen-Drengfurth je levé křídlo vilenské (1.) armády....

Ostatní ruské síly postupují od Kurken a na východ odtud na Allenstein....“

Tak podrobná znalost operačních plánů protivníkových nemohla býti výsledkem vojskového, ba ani vzdušného zpravodajství; tato tak cenná data mohlo poskytnouti jen dokumentární tajné zpravodajství vůbec a rozluštění protivníkových radiotelegramů zvláště. K tomu poukazuje tato věta generála von François:

„27. srpna žádal štáb armády o silnou ochranu se strany Soldau, kam podle zachycených radiotelegramů měly přibýti části varšavské gardy.“ (Str. 211.)

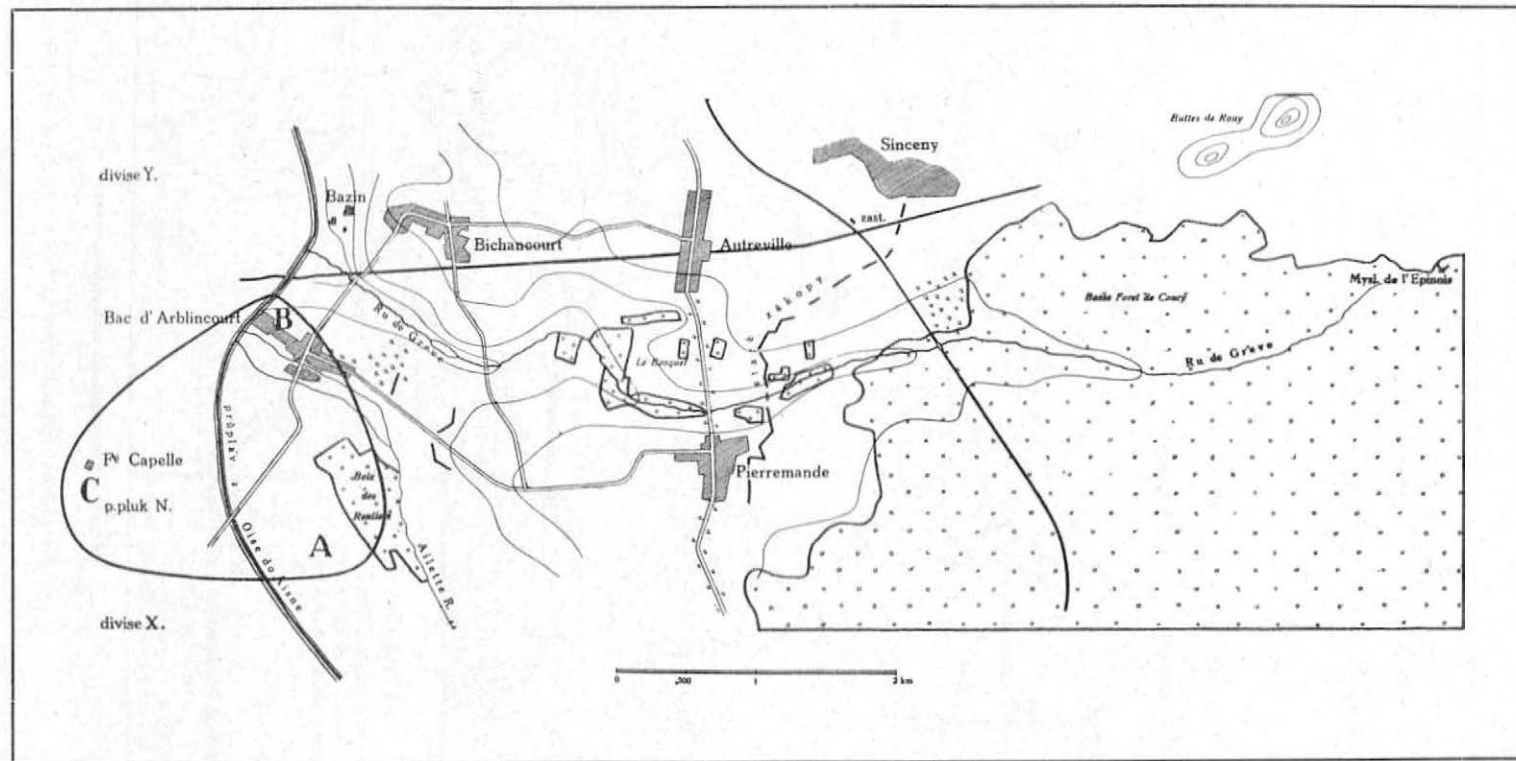
Téměř nerozvážně smělý, ale co do výsledků skvělý plán generála Ludendorffa — zanechatí proti 1. armádě generála Rennenkampfa skoro jen dvě jezdecké brigády a všech sil 8. armády použití k obchvatu obou křídel 2. armády generála Samsonova byl založen tedy na přesné znalosti nejen sestavy, ale i operačních záměrů nepřátelských armád.

Totéž bylo v bitvě u Lodže pozdě na podzim 1914, kdy Němci, uloživše si úlohu, která přesahovala jejich síly, t. j. obklíčiti 2. a 5. ruskou armádu, sami se octli vzhledem opatření vrchního velitele ruské severozápadní fronty generála Ruzského, v kleštích, z kterých za velkých sice ztrát vyklouzli také jen proto, že jejich výborně organizovaná služba radiová zachytila a rozluštila ruské radiotelegramy.

V svých pamětech píše o tom generál Ludendorff takto:

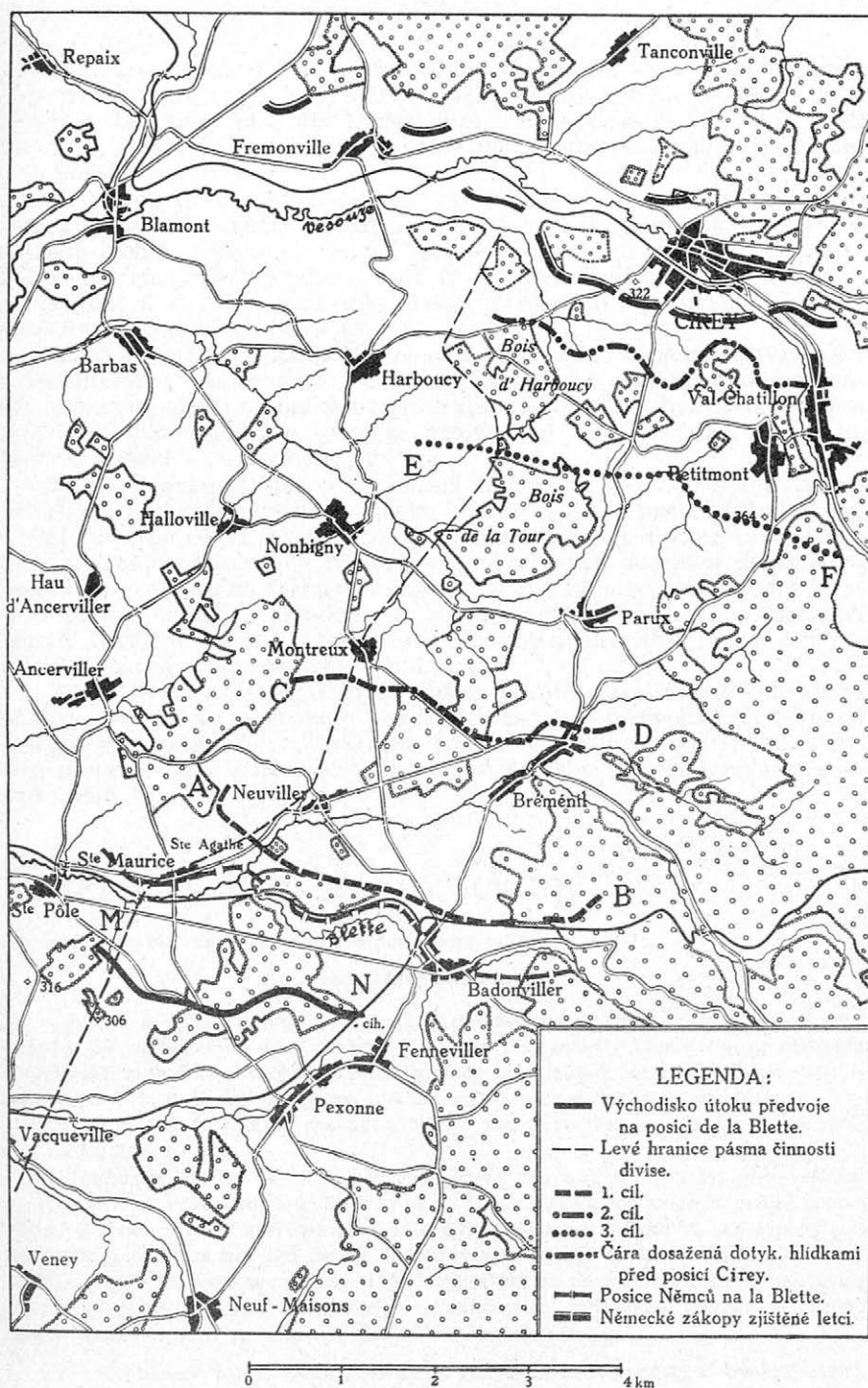
„Podle radiotelegramů, které jsme zachytili, pomýšleli již Rusové na ústup od Lodže, z čehož jsme měli velikou radost, ale silná vůle velkoknížete udržovala ještě armádní sbory na místě; o tom jsme se dověděli z jiného radiotelegramu a bylo to pro nás velkým rozčarováním“ (str. 100).

Z toho, co bylo řečeno, plyne, že Němci od samého počátku války nejen obratně organizovali službu zachycování ruských radiotelegramů

K článku gen. E. Linharta: Přibližování a zjednávání dotyku.

Vojenské rozhledy (Část všeobecná), roč. XIII. (1932), čís. 1. a 2.

K článku gen. E. Linharta: Přibližování a zjednávání dotyku.

Vojenské rozhledy (Část všeobecná), roč. XIII. (1932), čís. 1. a 2.

na ruské frontě, ale i luštění jich, čímž hlavně lze si vysvětliti skvělé operace německé na ruské frontě, uvážíme-li také shora uvedená slova generála Ludendorffa. Již U-Tse, který žil v Číně ve IV. stol. před Kristem, pravil, že „protivník, o němž máme přesné zprávy, je již napolo poražen“.

S velikou pravděpodobností lze tvrditi, že Němci obdobným způsobem organizovali službu luštění zachycených radiotelegramů i na francouzské frontě. Podařilo-li se jim na konec rozluštití námořní šifry anglické, můžeme dobře předpokládati, že se jim to podařilo i u šifer francouzských; a tím lze snad také částečně vysvětliti počáteční německé úspěchy na francouzské frontě.

Co se týká Francouzů, měli rovněž organizovánu u ministerstva války a ministerstva námořnictví službu zachycování a luštění radiotelegramů, v těsném styku s anglickou admirálitou. Jak těžká byla práce v této službě, můžeme souditi z toho, že neměla ani desetinu toho personálu, který pracoval v „pokoji čís. 40“.

Nemám přesných dat o organisaci služby zachycování a luštění nepřátelských radiotelegramů v Rusku. Jako generál pro zvláštní úkony u vrchního velitelství severní fronty organizoval jsem v zimě 1915—1916 zachycování nepřátelských radiotelegramů a jejich odesílání do zvláštní kanceláře generálního štábu v Petrohradě, aby tam byly rozlušteny. Práce v této kanceláři účastnili se i důstojníci-odborníci ze spojeneckých armád. Nicméně neměla tato práce u nás nějakých zvlášť makavých výsledků, alespoň až do poloviny roku 1916.

Tento krátký článek o službě luštění nepřátelských radiotelegramů ukazuje, jak mocným je tento prostředek tajného zpravodajství v rukou energických velitelů a jak velkého rozhledu a hlavně opatrnosti vyžaduje sestavování a užití šifer vůbec a pro potřeby radiotelegrafního spojení zvlášť.

Vojenství u nás a v cizině.

Major J. Flipo, náčelník štábu francouzské vojenské mise:

André Maginot zemřel.

„Soldat de Verdun, mutilé de la guerre, chef de l'Armée, mort en fonctions, symbole du patriotisme“, těmito slovy*) pozdravil naposledy Pierre Laval, předseda ministerské rady, toho, který jako ministr války byl dlouhou dobu jeho věrným spolupracovníkem. A pařížský lid, který tak imponantně doprovodil pohřební průvod, projevoval uctivým a důstojným chováním bolest, kterou pociťovala celá země nad ztrátou André Maginota.

„Verdunský voják“ je titul slávy, na který byl zemřelý velikan přes veškeru svou skromnost velmi hrd. Ačkoliv jeho věk a jeho politické postavení ho mohly uchrániti před osudem těch, kteří po čtyři léta žili v zákopech, odkud se tak mnohý nevrátil, Maginot žádal, aby byl poslán do fronty jako prostý voják 44. pěšího domobraneckého pluku. Ukázal se vůdcem a byl zakrátko jmenován desátníkem, pak četařem; dvě krásné pochvaly, odůvodňující vyznamenání vojenskou medailí a později řádem Čestné legie byly odměnou jeho skvělého chování:

*) „Verdunský voják, válečný invalida, vůdce armády, zemřelý v aktivní službě, symbol vlastenecké myšlenky“.

„Jako velitel skupiny střelců dobrovolníků řídil víc než 50 výzvědných hlídek, které podávaly ustavičně, uprostřed největších nebezpečí, velmi cenné zprávy o situaci nepřítelů.“

„Dne 6. listopadu, znaje dokonale terén, vedl hustou mlhou prapory, které měly za úkol zmocnit se několika vesnic, a velice se zasloužil s využitím překvapení o úspěch tohoto podniku, který nás stál jen tři raněné.“

Poddůstojník pozoruhodný pro svou odvahu a vliv, kterým si dovede získati mužstvo.“

Podepsán: Joffre.

„Bývalý státní podsekretář ministerstva války, mobilisovaný na vlastní žádost a zařazený jako prostý voják do 44. pěšího pluku domobraneckého, organisoval u Verdunu četnu dobrovolných rozvěděčků, jejímž byl velitelem a duší.“

Během více než 50 výzvědných hlídek v terénu obsazeném nepřítelem podal příklad nejobdivuhodnější odvahy a byl vyznamenán vojenskou medailí dne 6. listopadu 1914. Ač byl dne 9. listopadu těžce raněn, držel se po celý den s hrstkou mužů přes svá zranění, proti nepříteli mnohem silnějšímu, kterému způsobil velké ztráty. Tři pochvaly, vyznamenán vojenskou medailí za udatnost. Dvakrát raněn.

Podepsán: Maršál Petain.

Následovaly dlouhé měsíce utrpení na loži ve vojenské nemocnici. Poté, opíraje se o dvě hole, od nichž se již nikdy nemohl odloučiti, André Maginot, invalida z války, opět převzal místo ve sněmovně, kde byl zvolen předsedou branného výboru a předsedou Skupiny invalidů.

Od té doby se zúčastnil často vládních porad a jeho jméno, jakožto ministra kolonií, pensí a války, zůstane vždy jménem dobrého národního pracovníka. Ačkoli nebyl povoláním voják, měl vysoce vyvinutý smysl pro vojenské problémy a takřka intuitivní smysl pro správná řešení; až do své poslední hodiny byl nejprozíravější a nejlepší oporou armády.

Poněvadž prožil na svém těle, rozdrčeném střelami, všechna utrpení a viděl své Lotrinsko opět znásilněné cizinci, obětoval příliš mnoho, aby nemohl souhlasit s veřejným míněním Francie o ideálu všeobecného míru; ale jsa synem země, kterou často opakované hrůzy invase chrání před utopiemi a chimérami, zachoval si zároveň s úzkostlivým pojmem cti přesný pojem realnosti. Veškerou svou autoritou zdůrazňoval vždy nezvratné rozhodnutí Francie, neobětovati již nic z toho, co jí zůstalo z jejího vítězství a zvláště z jejího zabezpečení. Po vyklizení Porýní bylo nutno ihned přikročit k opevnění hranic, z něhož byly vybudovány jen první začátky. K tomu bylo třeba dosáhnouti všech potřebných úvěrů a rovněž bylo třeba upevniti branný systém, který se příliš rychlým přechodem z 18měsíční služby na 12měsíční, bez úplného usku-tečnění „předběžných podmínek“, ukázal od počátku nedostatečným.

Bude to vždy slávou Maginota, ministra války ve vládách Poincaréových, Tardieuových, Lavalových, že uskutečnil s neúnavnou vytrvalostí tento rozsáhlý program; bude jeho slávou, že k jeho dobrému vykonání shromáždil vedle sebe vůdce, jejichž skvělá pověst, autorita a odraz prokázaných služeb za války i v míru si získaly úplnou důvěru země a armády.

Posledních šest měsíců vzal si Maginot za úkol v řečích, které pronášel, vytknouti jasně ústupky, které může Francie učiniti šlechetné myšlenky odzbrojení, a oběti, které jí její vlastní bezpečnost přinéstí zakazuje. Memorandum, které zaslal minulého roku sekretariátu Společnosti národů, pojednávající o povinnosti francouzské vlády vzhledem k omezení zbrojení, jest opravdovou politickou závětí, zanechávající všem příštím pokolením vznešený příklad loyality a rozhodnosti.

Ačkoli byl zřejmým pacifistou, nepřipustil žádné opatření, které by mohlo oslabením vojenské organizace země přivést v nebezpečí její bezpečnost tím, že by uvedlo v nebezpečí mír.

Několik dní předtím, než byl upoután nemocí na lože, napsal: „Žijeme v době, kdy sebe menší ochablost by mohla mít těžké následky. Třeba bdít a neskrývat si skutečnost, chceme-li národy uchránit před strašnými pohromami, které by byly odsouzením nás všech.

Naše povinnost, více než druhých, je býti bdělými. Nepředvidanosti nám přišly příliš drahé. V nynější době by bylo těžkým omylem zanedbávat národní obranu. Abychom ušetřili Francouzům, kteří přijdou po nás, návrat hrozných útrap, které podstoupili mužové naší generace, musíme bez váhání přinést nutné oběti, nejen abychom dali naší armádě hmotné potřeby, ale abychom jí zachovali její morálku a tradici.“

André Maginot, který byl dvanáctkrát ministrem do 55 let svého věku, z nichž byl 22 let politikem, zemřel po dlouhém utrpení zlomen prací a oslaben těžkými zraněními.

Zůstane ztělesněním Francouze, který zasvětil všechny své síly slávě a bezpečnosti vlasti, jedním z mužů nezdolných v svém podnikání, z mužů s pevnou vůlí a s neústupných, kteří neustoupí ani o čárku, běží-li o vlast, a staví proti všem útokům jedině slovo — „povinnost“.

V jeho posledních slovech bylo slyšet: „La France...“ Až do posledního dechu bilo srdce André Maginota pro vlast!

J. H.:

O pomůckách bibliografických.

Německá týdenní bibliografie *Wöchentliches Verzeichnis*, jež dovršila roku 1930 89. ročník, vychází od roku 1931 ve změněné úpravě s novým titulem: *Deutsche Nationalbibliografie*.

Pro registraci odborné vojenské literatury je sledování četných německých bibliografických katalogů jak periodických, tak i svazkových téměř nezbytné, neboť pouhé recenze nebo přehledy vojenské literatury v odborných časopisech tomuto účelu nevyhovují, nebo jsou neúplné. Přes to, že roční knižní produkce v Německu vykazuje značné cifry (ročně asi 35.000 knih) a že většina odborných prací vyjde ve formě článků v některé revui, není sledování určitého speciálního oboru (vojenství, letectví a p.) nesnadné, neboť budou každému interestovi vodítkem v tomto labyrintu německé bibliografie, mající jak po stránce formální, tak i obsahové vysokou úroveň. Uvádím zde pro úplnost stručný výčet jich:

1. Denní novinky německého knižního obchodu (denně asi 80—100 knih) zaznamenává na zvláštním seperátě *Verzeichnis der Neuerscheinungen* odb. knihkupecký časopis *Börsenblatt f. d. Deutsch. Buchhandel*.

2. Týdenní novinky jsou obsaženy ve výše uvedené *Deutsche Nationalbibliografie*, která vychází ve dvou seriích: *Reihe A: Neuerscheinungen d. Buchhandels*. *Reihe B: Neuerscheinungen ausserhalb d. Buchhandels*. Pro vojenskou bibliografii lze brát v úvahu hlavně řadu A oznamující nejen knihy regulárních nakladatelů, ale též publikace poloúřední, na př. služební předpisy. Ovšem čistě úřední publikace ministerstva vojenství bude nutno hledat v řadě B. *Deutsche Nationalbibliographie* je seznam systematický, knihy jsou tříděny do 24 oborů vědních. Vojenská literatura je obsažena ve skupině 15: *Heer und Flotte*. Rejstříky autorů a titulů jsou týdenní, měsíční a čtvrtletní. Poslední dva tvoří samostatné sešity.

3. Nové knihy vydané během půl roku jsou shrnuty z Deut. Nationalbibl. v t. zv. půlroční seznam: Halbjahrsverzeichnis der im deutschen Buchhandel erschienenen Bücher... Obsahem se dělí na dvě části: Seznam knih, v němž jsou knihy uspořádány podle abecedy jmen spisovatelů, a rejstřík, který je při hledání odborné literatury velmi důležitý, ježto je u jednotlivých charakteristických hesel srovnána literatura předmětu. Vedle hesel hlavních, na př. Světová válka a p. vyskytuje se velká řada podhesel.

4. Německé knihy vydané během jednoho pětiletí (od r. 1700—1930) uvádějí t. zv. pětiletí katalogy; Německo mělo do r. 1911 celkem tři: Heinsius, Allgem. Bücherlexikon, zanikl 1894; Kayser, Vollständiges Bücherlexikon, zanikl 1910; Hinrich's Katalog, zanikl 1911. Od r. 1911 byly nahrazeny novým katalogem: Deutsches Bücherverzeichnis, dosud vycházejícím, jehož záznamy sahají až do přítomnosti. Celkem bylo vydáno 11 svazků:

Svazek 1. (obsahuje písmena A—K)	}	zaznamenává knihy vydané v letech 1911—1914,
2. (" " L—Z)		
3. (" rejstřík)		
4. (obsahuje písmena A—K)	}	zaznamenává knihy vydané v letech 1915—1920,
5. (" " L—Z)		
6. (" rejstřík)		

7.—11. zaznamenává knihy vydané v letech 1921—1925,

12. a další bude obsahovati literaturu z let 1926—1930 a vyjde během dvou let.

K vyhledání vojenské literatury lze zase užítí rejstříkových svazků, kdež nalezneme, stejně jako v seznamu půlročním, úplný přehled příslušných spisů vydaných za určité období 5 let. Trídění hesel a podhesel je vzhledem k velikému materiálu zvlášť podrobné. Nejedno hlavní heslo zaujímá 3—5 stránek. Všechny uvedené bibliografie vycházejí nákladem říšskoněmeckého svazu knihkupců Börsenverein d. deutsch. Buchh. v Lipsku.

5. Články odborných revuí, sborníků a ročenek často významnější nežli leckterá menší práce knižní — jsou v Německu zaznamenávány ve dvou bibliografiích:

a) Internationale Bibliographie der Zeitschriftenliteratur mit Einschluss von Sammelwerken und Zeitungen. Abt. A: Bibliographie der deutschen Zeitschriftenliteratur... Nákladem Felix Dietrich, Gautzsch bei Leipzig. Vychází v sešitech, později ve svazcích půlletních. Články jsou srovnány podle abecedy hesel, autory podává rejstřík, který je přiložen k půlletním svazkům. Starší ročníky mají separátní rejstříky. Vojenskou literaturu nutno hledati podle hesla. Roku 1930 vyšel 64. svazek obsahující záznamy článků z periodického tisku, vydaného od ledna do června 1929. Má 130 a 996 stran kvartového formátu.

b) Literarisches Zentralblatt f. Deutschland. Begr. von Zarncke. Nákladem svazu Börsenverein v Lipsku. Ročně 26 čísel a obsáhlý rejstřík rozsahu přes 500 stran. Každý kvartový sešit registruje při dvousloupkové sazbě v 1. části určitý počet německých knih a časopiseckých článků. Trídění je systematické, celkem 36 skupin. Časopisecké články převládají a většina z nich je opatřena kratším anebo delším komentářem, t. j. rozbořem obsahu, nikoli kritikou. Je tedy tato bibliografie seznamem analytickým. Recenze jsou vskutku výstižné, ježto každou skupinu zpracovává kvalifikovaný specialista. Vojenská literatura je sestavena v oddíle: Kriegswissenschaften, pořádaným dr. Friedr. Stuhlmannem, knihovníkem „Deutsche Heeresbücherei“ v Berlíně. Část literatury vojenské jest i v oddíle: Geschichte (pododdíl Kriegsgeschichte).

Pro kontrolu a eventuální doplňky německé vojenské literatury budou konat platnou službu také listiny odborných spisů v časopisech: *Mitteilungen der Deutschen Heeresbücherei* (11. roč. 1930—31) a *Berichte der Weltkriegsbücherei Stuttgart-Berg* (10. roč. 1930).

Z cizích revuí.

BULLETIN BELGE, roč. XII. (1931), duben, květen a červen.

Écoute et camouflage des communications (kpt. gšt. Flahaut), duben 1931.

Pisatel dokazuje několika příklady z války 1914—15, jaké důsledky měly na vývoji operací telegramy protivníkem zachycené a poukazuje na důležitost, jaká bude přisuzována naslouchací službě v budoucnosti, citováním jak výroku franc. odborníka plk. gšt. Paqueta, tak německého předpisu o spojení z roku 1922, kde se požaduje pro každou divisi oddíl specialistů naslouchací služby; uzavírá, že je nutno připravit se již v míru na tuto úlohu školením personálu jednak na manévrech, jednak na stálých stanicích, zařízených na korespondenci v cizí řeči a šiframi.

Tomuto naslouchání je nutno se také bránit, což je velmi obtížné. V poslední době učinila technika jistě pokroky v radiotelefonii, avšak komplikovaný, drahý a jemný přístroj nehodí se k použití na bojišti. Proto třeba se i nadále omezit na šifrování a disciplínu při dopravě. Do způsobu šifrování, které má být jednoduché a rychlé, aby se mohlo použít i tenkrát, když čas kvapí, měli by být — podle názoru autora — zasvěceni všichni důstojníci. Ovšem třeba si uvědomit, že po určitém čase — jak to válka dokázala — podaří se nepříteli šifrovací klíč rozluštit a proto je nutné jej stále upravovat a měnit.

Influence des lois de milice et linguistique sur l'organisation de l'armée (plk. gšt. Michem), březen, duben, květen 1931.

Autor uveřejňuje výtah svých přednášek o branném zákoně, proslovených na válečné škole belgické. Po vylíčení povšechných zásad a různých systémů doplňování armád a po běžném historickém přehledu doplňování belgické armády od roku 1830 přechází k rozpravě o nynějším branném zákoně a o jeho provádění (ročník 1930). Zajímavé jest, jak mnoho starostí a urputných debat v zákonodárných sborech vzbudily otázky jazykové (vlámština a valonština); těm také autor věnuje v svých přednáškách největší pozornost. Zákonem bylo stanoveno, že doplňování vyšších jednotek bude prováděno tak, aby byly oba jazyky zastoupeny procentně stejně, při tom však aby bylo zachováno co možná doplňování regionální a aby se výcvik konal v jazyce mateřském (proto vytvořeny v rámci vyšší jednotky „jazykové“ jednotky, t. j. roty, prapory z nováčků mluvících jedním jazykem, což platí i pro malý roční kontingent — asi 250 mužů mluvících jazykem německým). Velení (povely) však jest francouzské.

Druhou zajímavostí je, že zákon trestá ty, kdož svými civilními studii splnili podmínky pro přijetí do škol záložních důstojníků a vyhýbají se jim, pokutou od 50 až do 400 franků.

Troupes légères et motorisation (mjr. gšt. Bastin), květen 1931.

Autor uvažuje o vhodnosti použití různých navrhovaných systémů „lehkých“ vyšších jednotek (Camon—Fuller—Alléhaut a přikloňuje se k organizaci, navrhované gen. Alléhautem, jako jediné, která vyhovuje poměrům belgickým. Právě, že základem organizace vyšší „lehké“ jednotky musí zůstat jezdec, který může prozkoumat každou část terénu, který dovede postupovat i takovým terénem, který je překážkou pro motorová vozidla, pohybující se i mimo cesty. Navrhuje však, aby tomuto jezdcí